

УДК 370 (477)

DOI: 10.17721/2413-7065.2(91).2024.308588

КОНЦЕПТ УКРАЇНОЗНАВЧИХ КОНКУРСІВ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Юліана ШИНКАРИК*orcid.org/0000-0002-1629-5910**науковий співробітник відділу української філології НДІУ***Наталія БЕЗСМЕРТНА***orcid.org/0000-0001-8853-1110**науковий співробітник відділу української філології НДІУ*

Анотація. У статті проаналізовано конкурсні роботи учнів Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна» (далі – Конкурс). Досліджено нормативно-правову базу, що стала підґрунтям для проведення Конкурсу, та джерельну основу. Зазначено головні завдання Конкурсу та організаційний склад журі. Здійснено системний аналіз кількісних і якісних показників конкурсних есеїв на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна». Оцінено творчі роботи конкурсантів і визначено переможців. Здійснено українознавчий аналіз найкращих учнівських робіт учасників Конкурсу. Показано, що тексти конкурсних робіт написані українською мовою, що свідчить про ефективну державну мовну політику на сучасному етапі. Виявлено, що учнівська молодь глибоко переосмислила тему «Воїни ЗСУ», розмірковує над образами сучасних захисників та захисниць України, прихильними їм рисами, поведінковими характеристиками, якими наділені справжні борці за незалежність Української держави. Доведено, що змістове наповнення конкурсних есеїв сприяє формуванню патріотичної свідомості та національної ідентичності громадян України. Наголошено, що, висвітлюючи образи воїнів ЗСУ та загалом героїв України у конкурсних роботах, учні доводять їх значущість та впливовість для зростаючого покоління, акцентуючи на тому, що бути захисником територіальної цілісності нашої держави – почесно. Визначено, що українознавча складова є основою конкурсних робіт. З'ясовано, що патріотична складова Конкурсу сприяє якісному національно-патріотичному вихованню української молоді.

Ключові слова: Україна; українці; українознавство; Міжнародний щорічний літературно-мистецький конкурс; національна україномовна освіта; державна мовна політика; українська мова; патріотизм; воїн ЗСУ; російсько-українська війна.

THE CONCEPT OF UKRAINIAN STUDIES COMPETITIONS IN THE FORMATION AND IMPLEMENTATION OF THE STATE LANGUAGE POLICY OF UKRAINE IN THE FIELD OF EDUCATION

Yuliana SHYNKARYK*research fellow of the Ukrainian Philology Department of RIUS***Nataliia BEZSMERTNA***research fellow of the Ukrainian Philology Department of RIUS*

© Шинкарик Ю., Безсмертна Н.

Annotation. The article analyzes the competition works of pupils of the International Annual Literary and Artistic Essay Contest for Schoolchildren of 1-4, 5-8, and 9-11 Grades: «Warrior of the AFU. Who is he?», «The Image of a Modern Ukrainian Warrior» (further - the Competition). The regulatory and legal framework, which became the basis for holding the Competition, its source base were studied. The main tasks of the Competition and its organizational composition of the jury are specified. A system analysis of quantitative and qualitative indicators of competitive essays on the topics: "Warrior of the Armed Forces. Who is he?", "The image of a Modern Ukrainian Warrior". The creative works of the contestants were evaluated and the winners were determined. The Ukrainian studies analysis of the best student works of the Contest participants was carried out. It is shown that the texts of the competitive works are written in the state language, which indicates a high-quality state language policy at the current stage. It was revealed that the student youth deeply reconsidered the theme "Soldiers of the Armed Forces", reflect on the image of modern defenders of Ukraine, their inherent traits, behavioral characteristics, which the true fighters for the independence of the Ukrainian state are endowed with. It is proved that the content of competitive essays contributes to the formation of patriotic consciousness and national identity of Ukrainian citizens. It is emphasized that by analyzing and highlighting the images of the soldiers of the Armed Forces of Ukraine and heroes of Ukraine in general in the competition works, the students prove their significance for the growing generation and the influence of the heroes of Ukraine, emphasizing that it is honorable to be a defender of the territorial integrity of our state. It was determined that the Ukrainian national idea is the basis of competitive works. It has been found that the patriotic component of the Competition contributes to the qualitative national and patriotic education of Ukrainian youth.

Key words: Ukraine; Ukrainians; Ukrainian studies; International annual literary and artistic competition; national Ukrainian-language education; state language policy; Ukrainian language; patriotism; soldier of the Armed Forces; Russian-Ukrainian war

Постановка проблеми. Повномасштабна російсько-українська війна, яка розпочалася з вторгнення збройних сил російської федерації 24 лютого 2022 р. (загалом вона триває вже понад десять років), стала величезною трагедією для України та її громадян. Найбільше страждає молоде покоління, свідомість якого в стані формування. Діти перебувають в умовах збройної агресії та зазнають психологічних і фізичних травм. Зростаюче покоління, яке проживає на тимчасово окупованих територіях (далі – ТОТ) з 2014 р., позбавлене щасливого дитинства, перебуваючи у постійній тривозі за власне життя та життя своїх близьких. Найбільше українські діти потребують безпеки та підтримки з боку батьків, учителів та держави загалом.

За інформацією Офісу Генерального

прокурора, на ранок 22 червня 2022 р. «більше ніж 916 дітей постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації. За офіційною інформацією ювенальних прокурорів, 324 дитини загинуло та понад 592 поранено». Найбільше дітей постраждало у Донецькій області – 307, Харківській – 175, Київській – 116, Чернігівській – 68, Луганській – 54, Херсонській – 52, Миколаївській – 48, Запорізькій – 30, Сумській – 17 [27].

Під загрозою перебуває освітнє середовище не лише ТОТ, а й усієї території України у зв'язку з постійними обстрілами з боку країни-агресора. Учнівська молодь внаслідок російської агресії перебуває постійно в тривожних станах та передчутті загрози. Тимчасове переміщення в Україні та за її межі, розлука

з родичами та друзями неабияк вплинули на свідомість зростаючого покоління українців. Значна кількість із них не мала доступу до освітніх послуг, які надаються в Україні. Через повномасштабну російсько-українську війну не мають доступу до освіти внаслідок зруйнованої інфраструктури «близько 30% учнів/учениць, з-поміж регіонів – найбільше на Півдні – 40%. З урахуванням типу населеного пункту більше учнів/учениць мають доступ до навчання у містах, ніж у селах. Особливо ці відмінності проявляються серед учнів/учениць із числа соціально вразливих категорій: у містах 68% вчителів вважають, що всі учні/учениці з малозабезпечених сімей мають доступ до освіти, у селах – 54%, із багатодітних сімей — 76% та 64% відповідно, з числа ВПО – 86% та 80% відповідно», – йдеться у дослідженні, проведеному у грудні 2022 – січні 2023 рр. Державною службою якості освіти України за підтримки проекту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) [7].

Учнівській молоді на сучасному етапі найбільше потрібні безпека, здоров'я, як психічне, так і моральне, якісна освіта та національно-патріотичне виховання. Довгі години в укриттях ускладнюють виховний та навчальний процес, що деформує їхню уяву, світосприйняття.

Хочемо наголосити, що освіта, яка в умовах воєнного стану має вагоме значення, стає вирішальним чинником у формуванні особистості. Адже саме учнівська молодь у подальшому стане творцем свого майбутнього та майбутнього Української держави.

З цією метою вченими-українознавцями було започатковано Міжнародний щорічний літературно-мистецький конкурс есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11

класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна», що мав залучити якнайбільшу кількість учнів, які проживають в Україні та за її межами. Наш Конкурс є свідченням того, що діти мають право жити, навчатися, розвиватися в безпечному середовищі.

Актуальність дослідження полягає у тому, що в час російсько-української війни ще більш пріоритетними стали національно-патріотичне виховання, складовою якого є військово-патріотичне, зорієнтоване на формування у зростаючого покоління готовності захищати Батьківщину; утвердження мовної стійкості учнів; посилення українізації учнівської молоді, яка проживає в Україні, на тимчасово окупованих територіях, а також за кордоном.

Аналіз джерел, останніх досліджень і публікацій. Варто наголосити, що Міжнародний літературно-мистецький конкурс есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна», який мав дві номінації (есе і малюнки), відбувся вперше, разом з тим варто відзначити, що конкурси серед учнівської молоді, студентів, вчителів України та українських діаспорян проводяться в НДІУ з 2003 р.

Актуальні питання започаткування та проведення українознавчих конкурсів, зокрема всеукраїнських та міжнародних (які зі статусу всеукраїнських конкурсів з українознавства (2003) виросли до міжнародних (2007) [23, с. 195]), з часу створення НДІУ досліджувалися українськими вченими. Теоретичні, методологічні, концептуальні й практичні аспекти підготовки, проведення та підбиття підсумків українознавчих

конкурсів осмислювалися у напрацюваннях таких вчених-українознавців: Кононенко П., Кононенко Т. «Українознавство XXI століття: проблеми методології і шляхи їх розв'язання» (2008), Касян Л., Пасемко І. «Хроніка проведення II МКУ» (2008), Касян Л. «Підсумки II Міжнародного конкурсу з українознавства» (2008), Кононенко П. «Учнівська молодь – майбутнє Української держави» (2009), Фігурний Ю. «Міжнародні конкурси з українознавства як один із важливих етапів впровадження українознавства у вітчизняний освітянський парадигмальний простір та його поступальний розвиток у контексті етнонаціонального державотворчого процесу» (2009), Істоміна Н. «Формування дослідницьких умінь учнів загальноосвітніх навчальних закладів (з досвіду проведення Міжнародних конкурсів українознавства НДІУ МОН України)» (2009). Проте це питання залишається актуальним й потребує фахових українознавчих досліджень.

Підсумовуючи результати Міжнародного конкурсу з українознавства (2007), заступник голови оргкомітету Міжнародного конкурсу з українознавства, науковий співробітник відділу філософії та освітніх технологій НДІУ Н. Істоміна зазначила, що до розгляду конкурсної комісії надійшло 365 науково-дослідних робіт з 22 областей України, м. Києва та Молдови [12].

Аналізуючи результати Міжнародного конкурсу з українознавства (2008), науковий співробітник відділу національної культури НДІУ Л. Касян зазначила, що на конкурс надійшло 397 (деякі проекти виконувались кількома авторами) учнівських робіт з України і зарубіжжя [13].

Осмислюючи здобутки III Міжнародного конкурсу учнівських робіт, завідувач відділу української етнології НДІУ Ю. Фігурний наголошує, що у 2009 р. на Конкурс було подано 275 науково-дослідних робіт з усіх (24) регіонів Української держави, а також з Білорусі, Болгарії, Казахстану, Молдови, Придністров'я [26, с. 95].

Нами простежено, що географія Конкурсу з кожним роком розширювалася, а кількість учасників – зростала. Л. Касян, науковий співробітник відділу національної культури НДІУ, наголошує, що на Конкурс, який відбувся у 2010 р., було подано 358 науково-дослідних робіт з усіх (24) областей України, Автономної Республіки Крим, міст Києва, Сімферополя [14].

Підсумовуючи результати Конкурсу, завідувачка відділу освітніх технологій ННДІУВІ О. Фесік зазначила, що у 2011 р. була подана безпрецедентна кількість учнівських науково-дослідних робіт – 594. Учасниками стали учні з усіх областей Української держави, Автономної Республіки Крим (7), міст Києва (23) та Сімферополя (4), Придніпровської Молдавської Республіки (10), Республіки Башкортостан (росія) (3) [25].

З кожним роком Конкурс набував популярності серед українських учнів, саме тому О. Фесік наголосила, що порівняно з попередніми конкурсами Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів (2012) став найбільш масовим за кількістю поданих науково-дослідних робіт (НДР). На I етап Конкурсу було подано 814 учнівських НДР з усіх областей України [24].

О. Фесік, аналізуючи підсумки VII Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів ЗНЗ, який

відбувся у 2013 р., відзначила, що на конкурс було подано 679 учнівських НДР з 24 областей України, міста Києва, Автономної Республіки Крим та Придністровської Молдавської Республіки [23].

Старший науковий співробітник відділу освітніх технологій та популяризації українознавства НДІУ С. Бойко, підсумовуючи результати ювілейного X Міжнародного учнівського конкурсу з українознавства, наголосила, що у 2017 р. до участі у першому етапі Конкурсу було подано 231 НДР з 23 областей, м. Києва, а також з Іспанії, Казахстану та Придністровської Молдавської Республіки [2, с. 170–171].

Провідний науковий співробітник відділу історичних студій НДІУ О. Газізова, проаналізувавши результати XII Міжнародного конкурсу з українознавства, зазначила, що у 2019 р. участь у Конкурсі взяли 314 учнів закладів загальної середньої освіти з усіх областей України, а також Туреччини та Республіки Молдова [4, с. 158].

У зв'язку з пандемією COVID-19 два роки поспіль Інститут українознавства МОН України змушений проводити Конкурс у заочному форматі. Загалом у 2021 р. участь у Конкурсі взяв 241 учень з 21 області України, а також з Німеччини і Молдови [3].

Підводячи підсумки Конкурсу (2022), О. Газізова зазначає, що через повномасштабне вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 р., запровадження воєнного стану, вимушені переміщення мільйонів українців наукові співробітники Інституту українознавства були змушені визначати переможців Конкурсу в заочному режимі. Переможцями стали 239 учнів із 20 областей України [5].

Наукові співробітники відділу освітніх технологій та популяризації українознавства НДІУ, проаналізувавши результати XVI Міжнародного учнівського конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів ЗНЗ, наголосили, що у 2023 р. була рекордна кількість переможців – 243 – з різних куточків України і закордоння: з 22 областей України, м. Києва та Сполученого Королівства Хартфордшир (Йорданія) [6, с. 178].

Однак особливості започаткування та проведення Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів закладів загальної середньої освіти на теми «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна» ще не стали об'єктом спеціального вивчення. Тому він потребує окремого дослідження та подальшого осмислення.

Джерельною базою дослідження слугують конкурсні роботи учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти, що були надіслані на Конкурс, мовні закони, які стали основою мовного законодавства та мовної політики Української держави.

Метою дослідження є аналіз творчих робіт Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів закладів загальної середньої освіти, в яких розкрито проблематику на актуальні теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна». Завдання дослідження: охарактеризувати історію вивчення проблеми й джерельну основу дослідження; проаналізувати нормативно-правову базу, що стала підґрунтям для проведення Конкурсу; зазначити головні завдання Конкурсу; здійснити системний аналіз кількісних і якісних показників конкурсних учнівських творчих робіт; оцінити творчі

роботи конкурсантів за віковими категоріями, а саме серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів; підвести підсумки Конкурсу; обґрунтувати висновки дослідження.

Праця реалізується в межах виконання прикладної науково-дослідної роботи, що фінансується з державного бюджету, «Особливості сучасної державної мовної політики в східних і деокупованих територіях України» і виконується в Науково-дослідному інституті українознавства МОН України (далі – НДІУ) відповідно до напрямку планової роботи відділу української філології.

Виклад основного матеріалу. Українознавство є системою наукових інтегративних знань про Україну і світове українство, що розвивається в цілісності простору й часу [16, с. 5]. Для розвитку українознавства важливе його поширення в освітньому просторі. Саме з цією метою були започатковані конкурси з українознавства. Враховуючи значення всіх перерахованих вище конкурсів, для популяризації українознавства започатковано проведення Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна».

В умовах неоголошеної гібридної російської агресії, яка розпочалася у лютому 2014 р., для України та українців нагальним постало питання стримування та протидії окупантам. Анексія Криму, початок бойових дій на Сході України актуалізували питання посилення патріотичного виховання, збереження національної ідентичності та зміцнення державної мовної політики тощо, оскільки всі ці чинники сприяють перемозі українців та входженню Української держави до євроатлантичних структур.

З метою дальшого розвитку в суспільстві національної свідомості, формування почуття патріотизму на засадах духовності та моральності, популяризації духовно-культурної спадщини українського народу, а також активізації взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань у питаннях національно-патріотичного виховання» від 18 травня 2019 року № 286/2019 було оприлюднено Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» [22]. Бо саме одним із важливих засобів громадянської освіти є національно-патріотичне виховання. Також у Стратегії національно-патріотичного виховання наголошено, що «утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед громадян є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання» [22]. Виклики, які стоять перед Україною на сучасному етапі, вимагають вдосконалення системи національно-патріотичного виховання серед учнівської молоді.

«Усвідомлюючи, що українська мова є визначальним чинником і головною ознакою ідентичності української нації, яка історично сформувалася і протягом багатьох століть безперервно проживає на власній етнічній території, становить переважну більшість населення країни і дала офіційну назву державі, а також є базовим системотворним складником української громадянської нації», Верховна Рада України 25 квітня 2019 р. ухвалила Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [9], який набув чинності 16 липня 2019 р.

Від 17 липня 2019 р. Кабінет Міністрів

України видав розпорядження № 596-р «Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава». Мета цієї Стратегії – «утвердження української мови на всій території України в усіх сферах суспільного життя, яка забезпечує єднання українського суспільства та зміцнення його української ідентичності» [20]. Стратегічно важливою постає ціль володіння українською мовою населенням України та українцями, які проживають за її межами.

З початком повномасштабної війни російської федерації проти України та українців державні структури загалом та Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) зокрема посилили заходи, спрямовані на актуалізацію національно-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді Української держави. Керівництвом МОН України підготовлено й оприлюднено лист від 10.06.2022 № 1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України», в якому наголошено на тому, що в умовах повномасштабної російсько-української війни «національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України» [15].

Для посилення української націо-

нальної та громадянської самобутності Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) підготував та оприлюднив надзвичайно важливу Постанову № 1322 від 15.12.2023 року «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023 – 2025 роках» [19].

Треба відзначити, що урядовці ґрунтовно і комплексно підійшли до осмислення цієї актуальної проблематики. Адже «одним із пріоритетів діяльності держави та суспільства є відповідь на виклики і загрози, які в сьогоденні умовах здійснюють реальний вплив на формування національної свідомості. Утвердження української національної та громадянської ідентичності громадян є одним із основних елементів формування здатності держави протистояти внутрішнім і зовнішнім безпековим загрозам, а отже, набуває особливого значення для сфери національної безпеки і оборони» [18].

З 1991 по 2012 р. в Українській державі діяв мовний закон «Про мови в Українській РСР» 1989 р., де у статті 25 (Мова виховання та одержання освіти) зазначено, що вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян Української РСР. Українська РСР гарантує кожній дитині право на виховання і одержання освіти національною мовою. Зокрема, у статті 27 (Мова навчання і виховання в загальноосвітніх школах) прописано, що в Українській РСР навчальна і виховна робота в загальноосвітніх школах ведеться українською мовою. У місцях компактного проживання громадян інших національностей можуть створюватись загальноосвітні

школи, навчальна і виховна робота в яких ведеться їхньою національною або іншою мовою. У випадках, передбачених у частині третій статті 3 цього Закону, можуть створюватись загальноосвітні школи, в яких навчальна і виховна робота ведеться мовою, спільно визначеною батьками школярів. У загальноосвітніх школах можуть створюватись окремі класи, в яких навчальна і виховна робота ведеться відповідно українською мовою або мовою населення іншої національності. Вивчення в усіх загальноосвітніх школах української і російської мов є обов'язковим [8].

Оскільки цей мовний закон був прийнятий у тогочасній радянській республіці, яка була складовою частиною унітарного де-факто Радянського Союзу, а не у відновленій у 1991 р. Українській державі, то цілком очевидно, що у ньому дуже обережно написано про українську мову як мову міжнаціонального спілкування, але лише у парі з російською. Тобто, на нашу думку, це було великою помилкою державної мовної політики користуватися цим мовним законом аж до 2012 р., що був прийнятий згідно з ідеологічними постулатами тоталітарної влади. Потрібно було після проголошення незалежності України у 1991 р. розробити і прийняти новий мовний закон вже у новоствореній Українській державі, де було б чітко прописано, що державною мовою Української держави є українська мова [1, с. 280].

Отже, оскільки державна мовна політика з 1991 по 2012 р. базувалася на мовному законі «Про мови в Українській РСР» 1989 р., який приймався в тоталітарну добу й з часом почав не відповідати реаліям того часу, він не сприяв повною мірою, а, навпаки, перешкоджав

українізації переважної частини центральних, східних, південних регіонів Української держави й особливо Автономної Республіки Крим. Проросійські чиновники використовували цей мовний закон для укорінення російської мови в усі сфери суспільного життя на українських територіях, що призвело до поглибленого зросійщення громадян України, особливо у тих частинах, де був вагомий вплив проросійських нарративів.

З 2012 по 2019 р. базою державної мовної політики України був Закон України «Про засади державної мовної політики» (відомий як «Закон Ківалова-Колесніченка»). У статті 20 «Мова освіти» зазначено, що вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в рамках цього Закону, за умови обов'язкового вивчення державної мови в обсязі, достатньому для інтеграції в українське суспільство; громадянам України гарантується право отримання освіти державною мовою і регіональними мовами або мовами меншин; потреба громадян у мові навчання визначається в обов'язковому порядку за заявами про мову навчання, які подаються учнями (для неповнолітніх – батьками або особами, які їх замінюють); мова навчання у приватних навчальних закладах усіх освітніх рівнів визначається засновниками (власниками) цих закладів; в усіх загальних середніх навчальних закладах забезпечується вивчення державної мови і однієї з регіональних мов або мов меншин, а обсяг вивчення регіональних мов або мов меншин визначається місцевими радами відповідно до законодавства про освіту з урахуванням поширеності цих мов на відповідній території; у державних і

комунальних загальноосвітніх навчальних закладах вивчення предметів ведеться регіональними мовами (за винятком української мови і літератури, вивчення яких ведеться українською мовою) [10].

Цей мовний закон поширювався здебільшого в східних і південних областях України, де переважна або значна частина населення розмовляє російською мовою. Прикриваючись Європейським законом про так звані міноритарні (регіональні) мови, проросійські політики надавали російській можливість поступового реваншу, а з часом і перемоги над українською та витіснення її з усіх сфер суспільного життя. Саме тому мовний закон «Про засади державної мовної політики» 2012 р., порушуючи статтю 10 Конституції України, деформував мовне законодавство України на користь російської мови, знецінював роль і значення української мови у формуванні національної ідентичності українського народу та консолідації українського суспільства [1, с. 281].

Отже, державна мовна політика, яка з 2012 по 2019 р. базувалася на мовному законі «Про засади державної мовної політики», сприяла утвердженню російської мови у східних і південних областях України, тим самим витіснивши державну мову з усіх сфер суспільного життя Української держави, що сприяло у свою чергу активному просуванню проросійських наративів про захист так званого «російськомовного населення».

16 липня 2019 р. набув чинності мовний закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», де у статті 21 (Державна мова у сфері освіти) зазначено, що мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова. У класах (групах) з

навчанням мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, гарантується право на використання мови відповідної національної меншини в освітньому процесі поряд із державною мовою. Держава гарантує кожному громадянину України право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях... державною мовою в державних і комунальних закладах освіти. Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини України. Особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу України. Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, гарантується право на вивчення мови відповідних корінного народу чи національної меншини України в комунальних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів освіти, в яких навчання здійснюється державною мовою або вивчається державна мова [9].

Впровадження мовного Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 2019 р. стало дуже важливим прогресивним кроком державної мовної політики України. Адже він закріпив за українською мовою поважний статус її поступального розвитку

у всіх сферах суспільства [1, с. 282].

Отже, державна мовна політика, яка з 2019 р. базується на Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», поступово утворює законний статус української мови як державної у всіх сферах суспільного життя України, що у свою чергу сприяє консолідації й національній ідентичності українського народу та допомагає у боротьбі з російським агресором в інформаційному і гуманітарному дискурсах.

Враховуючи системну і комплексну державну політику, спрямовану на консолідацію української нації, збереження самобутності, поширення функціонування української мови у всі сфери суспільного життя та посилення національно-патріотичного виховання, директор НДІУ, доктор філософії, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Василь Чернець видав наказ від 29.09.2023 р. № 76 «Про проведення Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна» [17], який започаткувала Ю. Шинкарик. У межах виконання теми НДР «Особливості сучасної державної мовної політики в східних і деокупованих територіях України» науковими співробітницями відділу української філології НДІУ Ю. Шинкарик та Н. Безсмертною проведено Міжнародний щорічний літературно-мистецький конкурс есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна». Ця ініціатива була підтримана і одностайно затверджена на засіданні вченої ради

Інституту українознавства 28 грудня 2023 р.

Варто зазначити, що символічними стали дати проведення Конкурсу, адже було розпочато прийом робіт 1 жовтня 2023 р., у День захисників і захисниць України, який відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 14.10.2014 р. № 806/2014 (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента від 28.07.2023 р. № 455/2023) [21], та завершено 6 грудня 2023 р., у День святителя Миколи Чудотворця і День Збройних сил України, який відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України № 3528-ХІІ від 19.10.1993 р. [18].

Міжнародний щорічний літературно-мистецький конкурс есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна» – це відкритий українознавчий захід, що проводиться з метою формування національної ідентичності, визначення ціннісних орієнтирів учнівської молоді. Він має на меті привернути увагу українських дітей в Україні та за її межами до Збройних сил України загалом та воїнів-захисників зокрема. На сьогодні актуалізувалося завдання поширення серед школярів інформації про воїнів ЗСУ, які стоять на захисті національних інтересів, територіальної цілісності й недоторканності кордонів України. На сучасному етапі винятково важливим стало пропагування ідеї шанобливого та позитивного ставлення до Збройних сил України, які героїчно борються з російським агресором і відстоюють демократичний вибір українського народу.

Основними завданнями Конкурсу є: 1) формування активної громадянської позиції учнівської молоді;

2) усвідомлення національної ідентичності та патріотичного світогляду учнями 1–4, 5–8 та 9–11 класів; 3) виховання патріотичних почуттів та шанобливого ставлення до воїнів ЗСУ у зростаючого покоління; 4) розуміння й осмислення учнівською молоддю причетності і відповідальності за все, що відбувається в Україні; 5) посилення симпатії і вдячності тим, хто віддав життя за свободу держави і хто сьогодні виборює її на фронті; 6) виявлення і підтримка творчого та інтелектуального потенціалу серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів, які навчаються в закладах загальної середньої освіти України та за її межами.

Для організації Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна» і визначення кращих робіт було створено конкурсну комісію, яка здійснила неупереджену оцінку творчих робіт і своїм рішенням визначила переможців Конкурсу (Таблиця 2). Нагородження призерів Конкурсу відбулося в НДІУ МОН України 22 лютого 2024 р. [11].

Варто зазначити, що на Конкурс було надіслано майже 300 робіт з різних регіонів України та із-за її меж. Визначено, що призові місця отримали учасники переважно з таких регіонів України: Запоріжжя, Донеччини, Сумщини, Черкащини, Харківщини, Хмельниччини, Київщини, Дніпропетровщини, Івано-Франківщини та ін. Частина конкурсантів після повномасштабного вторгнення росії в Україну змінила своє місце проживання. До прикладу, вимушено з України виїхали: Куркчі Ірина, учениця 4 класу, яка проживала до повномасштабної агресії у смт Велика Новосілка

Волноваського району Донецької області, а після – знайшла тимчасовий прихисток у м. Закопане (Польща); Проценко Остап, учень 8 класу, який проживав у м. Бердянськ Запорізької області, а після повномасштабного вторгнення знайшов прихисток у м. Бад-Феслау (Австрія); Герасимчук Кіріл, учень 11 класу, який проживав у м. Бердянську Запорізької області, а після повномасштабної агресії знайшов тимчасовий прихисток у м. Еттельбрюк (Люксембург); Лихацька Марія, учениця 10 класу, яка проживала у м. Лохвиці Полтавської області, а після вторгнення росії в Україну знайшла прихисток у м. Хемніц (Німеччина). Серед учасників Конкурсу є такі, які стали внутрішньо переміщеними особами (ВПО): Зубко Софія, учениця 3 класу, яка проживала в м. Дніпрорудне Запорізької області, а після повномасштабної агресії знайшла прихисток у с. Крихівці Івано-Франківської області; Янат'єв Єгор, учень 4 класу, який проживав у смт Велика Новосілка Волноваського району Донецької області, а після повномасштабного вторгнення знайшов прихисток у м. Києві; Галушка Артем, учень 3 класу, який проживав у м. Енергодарі, а після повномасштабної агресії знайшов прихисток у м. Івано-Франківську; Носатий Георгій, учень 3 класу, проживав у смт Велика Новосілка Волноваського району Донецької області, а після повномасштабного вторгнення знайшов прихисток у м. Запоріжжі; Панченко Денис, учень 4 класу, проживав у смт Велика Новосілка Волноваського району Донецької області, а після повномасштабної агресії знайшов прихисток у м. Кам'янське Дніпропетровської області. Конкурсною комісією та організаційним комітетом було опрацьовано 300 учнівських есеїв.

18 січня 2024 р. завершився проміжний етап оцінювання конкурсних робіт та підбиття результатів Конкурсу. Усі учнівські праці присвячені Збройним силам України (далі – ЗСУ). На сьогодні актуалізувалося завдання поширення серед учнівської молоді інформації про українських воїнів, які стоять на захисті національних інтересів, територіальної цілісності та недоторканності кордонів України. Винятково важливим на сучасному етапі є пропагування ідеї шанобливого ставлення до воїнів ЗСУ,

які героїчно борються з російським агресором, у творчих роботах конкурсантів.

Для визначення переможців організаційний комітет Конкурсу прийняв рішення провести оцінювання творчих робіт учнів за класами 1–4 (початкова школа), 5–8 (середня школа) та 9–11 класи (старша школа), підсумки якого було оформлено протоколом журі Конкурсу.

У групі 1–4 класи оцінено 65 есеїв; у групі 5–8 класи – 140 творчих робіт; у групі 9–11 класи – 95 есеїв учнівської молоді.

Таблиця 1

РЕГІОНАЛЬНА ТАБЛИЦЯ ПРИЗЕРІВ КОНКУРСУ
(за кількістю поданих робіт)

№	Область (країна)	Кількість робіт призерів (%)
1.	Вінницька	6 (3,66)
2.	Волинська	9 (5,49)
3.	Дніпропетровська	10 (6,10)
4.	Донецька	15 (9,15)
5.	Житомирська	3 (1,83)
6.	Запорізька	16 (9,76)
7.	Івано-Франківська	10 (6,10)
8.	Київ	4 (2,44)
9.	Київська	10 (6,10)
10.	Кіровоградська	5 (3,05)
11.	Львівська	6 (3,66)
12.	Одеська	2 (1,22)
13.	Полтавська	3 (1,83)
14.	Рівненська	5 (3,05)
15.	Сумська	11(6,71)
16.	Тернопільська	6 (3,66)
17.	Харківська	11 (6,71)
18.	Хмельницька	10 (6,10)
19.	Черкаська	11 (6,71)
20.	Чернівецька	5 (3,05)

21.	Чернігівська	7 (4,27)
Всього робіт переможців:		165 1–4 класи – 32 5–8 класи – 73 9–11 класи – 60

Слід зазначити, що серед призерів немає представників Миколаївщини, а також Луганщини та Автономної Республіки Крим, які є тимчасово окупованими територіями.

Найбільшу увагу конкурсної комісії та організаційного комітету привернули такі творчі роботи призерів Конкурсу.

У своїй творчій роботі **Гузенко Максим, учень 4 класу, 1 місце (60 б.)**, описує воїнів ЗСУ, які з 2014 р. стоять на захисті країни разом із його батьком, який «ще з 2014 року став на захист Батьківщини і по сьогоднішній день служить у лавах ЗСУ. Я щиро вірю, що зовсім скоро він повернеться додому з Перемогою». Учень розмірковує над тим, «хто такий воїн ЗСУ?», для учасника Конкурсу це «цікаве та водночас непросто запитання». Максим вважає, що «воїн ЗСУ – це хоробрий, сміливий, мужній та наполегливий лицар, який завжди готовий захищати свою родину та свою неньку-Україну. Але нас захищають не лише відважні воїни-чоловіки, а й сильні духом, безстрашні воїни-жінки, які теж виконують різні нелегкі задачі. Вони живуть у дуже непростих умовах, в брудних окопах, у яких влітку – спекотно, а взимку – дуже холодно. А також їм дошкуляють настирливі миші та пацюки. Нашим захисникам дуже нелегко, бо вони на власні очі бачать, як гинуть їхні друзі, побратими. Цей біль від втрати залишиться з ними на усе життя, тому у них такі сумні очі, але, стиснувши кулаки, вони кажуть:

«Помстимося за кожного». Військові майже не бачаться зі своїми рідними, які теж дуже сумують та з нетерпінням чекають їх удома». У конкурсній роботі постає ряд запитань: «Чому вони мусять там бути? Про що мріють наші мужні військові?», на які Максим зумів дати відповіді: «Тому що підступний ворог напав на нашу чудову країну і звичайні люди стали на захист своєї Батьківщини; назавжди вигнати підлого ворога з нашої країни і живими повернутися додому з Перемогою!». Маємо надію, що його «бажання обов'язково здійсниться, бо це мрія кожного українця». Гасло учня «Любі дорослі, зупиніть цю жорстоку війну! Щоб найзаповітніша мрія усіх українців якнайшвидше здійснилась!» є лейтмотивом усіх творчих робіт Конкурсу.

У роботі під назвою «Мій тато – захисник!» **Келеберда Ростислав, учень 4 класу, 1 місце (60 б.)**, пише, що він «народився тоді, коли в Україні почалася війна. Тож мені, як і багатьом українцям, відоме це страшне слово. Адже вона мене, зовсім маленького, змусила залишити своє мальовниче село, рідну домівку, школу, друзів і втікати з мамою у невідомість. Тато, звісно, залишився там. Так ми оселилися і проживаємо у чудовому селі на Яворівщині – рідинному гнізді митрополита Андрея Шептицького. Саме тоді, з початком війни, з'явився образ українського воїна-захисника. Хто він? На перший погляд – це звичайна

людина, яка носить форму ЗСУ. Але скільки надзвичайно важливих якостей уособлює він! Мужність, патріотизм, рішучість, готовність віддати своє життя за Україну, за її свободу. Прикладом для сучасного воїна-захисника були запорізькі козаки – вільні, відважні люди, які боронили свій край від ворогів у далекому минулому. А взірцем сучасного українського воїна-захисника для мене є мій тато, яким я дуже горджуся. Він сильний, добрий, хоробрий, відповідальний, приклад для наслідування. Тато зі своїми побратимами боронить Україну від російського агресора. Дбає, щоб я з молодшими братиками спокійно спав, ходив до школи, здобував знання». Учень мріє про «щасливе дитинство та мирне небо над головою». Ростислав зазначає, що коли у нього «з'являється можливість поспілкуватися з батьком, я завжди кажу йому: «Бережи себе, татку! Ти потрібен нам живий». Я дякую Богу та ЗСУ за кожен прожитий день. Молюся за татуса та всіх воїнів-захисників. Вірю в перемогу України та її майбутнє».

Циганкова Софія, учениця 1 класу, 2 місце (59 б.), у своїй творчій роботі воїнів ЗСУ вважає янголами-охоронцями, які «боронять неньку-Україну, щоб ми могли ходити до школи, здобувати знання, милуватися рідною природою, жити на своїй землі...». Дівчинка кожному з них: «Дякую нашим незламним захисникам за те, що ми прокидаємось кожного ранку, ідемо до школи, навчаємось, радіємо сонечку, спілкуванню з друзями... Хоча і лунають тривоги, але ми знаємо, що наше Українське небо у надійних руках. Низький уклін до землі тобі, Український солдате! Нехай всі Янголи неба охороняють Вас, наші рідні Захисники! Слава Україні! Героям слава!

Слава ЗСУ! Слава ППО!».

Саакян Іван, учень 3 класу, 2 місце (58 б.), описує ранок, коли почалося повномасштабне вторгнення росії: «Ранок був справжнім дивом: співали пташки, вивірка стрибала по воротях з горішком у лапках, кіт вмивався на порозі. Я збирався трохи погуляти з мамою, аж раптом невідомий звук долинув до нас. Дорослі стривожилися, а після телефонної розмови з тіткою Каринкою – хутко спустили нас з братом у льох. Так я дізнався про страшне слово – війна». Його знайомі пішли на фронт, серед яких його «перша вчителька – Валентина Михайлівна. Тендітна жіночка з короткою зачіскою, невеликого зросту і з сильним поглядом. Вона стала взірцем справжнього воїна не лише для мене, а й для усіх своїх учнів. Спочатку Валентина Михайлівна готувала їжу військовим, а потім перейшла до лав медичного штабу. Зараз вона лейтенант медичної служби і стоїть на сторожі життя наших воїнів». Учень прагне, аби все було так, як раніше: «знову сісти за парту, вивчати цікаві теми і чути спокійний голос свого улюбленого вчителя. Як на мене, Валентина Михайлівна дає величній приклад сили, мужності, витривалості для всіх нас».

Балахтар Анастасія, учениця 7 класу, 1 місце (60 б.), присвятила свою творчу роботу татові: «Мое життя, ніби безмежна казка. Гадаєш у своїх думках, що буде з тобою завтра, через рік, два роки, п'ять років... Лише один єдиний Бог знає, яка твоя доля. Думаєш і молиш його дочекатися того дня, коли приїде мій Тато. Щодня, заливаючи очі сльозами, охоплюють спогади...». Учениця у своєму есе описує перший день війни: «Вранці, у четвер, 24 лютого 2022 року, я, нічого не знаючи, збиралась до школи.

За звичкою Тато увімкнув телевізор, щоби прослухати ранкові новини, бо ситуація в країні уже була напруженою. Ніколи не забуду обличчя моїх батьків, коли вони почули звернення президента: «Ми вводимо воєнний стан по всій території України...». Тато сказав: «Усе... Війна...». Повістка йому прийшла незадовго до повномасштабного вторгнення... Мої почуття тоді не передати словами... Почувся сильний гуркіт. Мама сказала, що то грім, але я не повірила. Ми весь час слухали новини. Страх охоплював нас все більше. Тато повернувся додому за речами. Ми вже знали, що йому складати в «військовий рюкзак», адже з 2014 по 2017 рік він воював на сході України. Тремтячими руками мама намагалась складати теплі речі і все необхідне. Вранці Тато поїхав... Ще більший страх з'явився, коли «заревіла» повітряна тривога, коли ми серед ночі спускались в холодний, сирий підвал... Радість приносили лише дзвінки від Тата: «Все добре. Я живий!». Учениця словами передає свої переживання за батька, який «у квітні, після травми спини, повернувся додому, на лікування. Підлікувавшись, Татко знову повернувся на фронт... 27 листопада у мене День народження. У серці одна заповітна мрія, щоб Тато приїхав на свято. І ця мрія здійснилась. Його відпустили на десять днів додому. Серце переповнює радість та щастя. Знаю, що це ненадовго. Скоро він поїде знову...».

У творчих роботах учнів, чії батьки чи родичі на фронті, звучить фраза: «Ми його неодмінно дочекаємось...».

Конкурсна робота у формі листа під назвою «Лист від доньки воїна ЗСУ...» **Яни Хамелко, учениці 7 класу, 1 місце (60 б.)**, присвячена

батькові, який загинув під Бахмутом:

«Привіт! Татусю, я тебе так люблю. Знаєш, ми з мамою намалювали для тебе малюнок, де ти супергерой. До речі, ми його тобі теж поклали у лист. Я так сподіваюсь, що ти прийдеш. Коли я іду спати, то все думаю про тебе і уявляю тебе. Де ти сильний, мужній, мій дорогий герою. Мама казала, що ти і мій старший брат – справжні герої, бо ви захищаєте нас. Думаю, ти не забув про мій день народження, цей день уже завтра. А я у тебе уже така велика, мені буде 8. Сподіваюся, що тебе відпустять і ти завтра прийдеш з братом. Мама показувала твоє фото, але ти чомусь був з бинтом на руці. Але це нічого, бо ти у нас мужній і скоро ви-здоровієш. Тату, не знаю чому, але мама, коли дивиться на твоє фото, вона плаче. Чому так? Але я думаю, що це сльози радості, тому я коли бачу, що вона плаче, то міцно обіймаю і кажу, що ти найкращий. А ще хотіла тебе спитати: «Чому ти не відповідаєш мені уже третій день? Татусю, але я не засмучуюсь, бо знаю, що у тебе багато роботи...». Декілька днів потому: «Тату, татусю, я не знаю, але чому всі у чорному? Чому всі плачуть? Будь ласка, скажи, що трапилось?».

В есе «Мій тато – воїн ЗСУ» **Шевчук Ніколь, учениця 6 класу, 1 місце (60 б.)**, пише про батька та найщасливіші моменти свого життя, проведені з ним: «Добрі зелені очі, темне волосся, спортивна статура й лагідна усмішка. Таким щодня постає в моїх спогадах тато... Він часто усміхався. Увечері, повернувшись із роботи, брав мене й братика на руки та розпитував про проведений день». Їхнє щасливе дитинство змінилося 24 лютого 2022 року: «Усе закреслено одним страшним словом «війна». Тато Шевчук Ніколь став воїном Збройних

сил України: «Він пішов добровольцем, не шукаючи жодних причин для відмови. Тепер захищає нас і таких самих дітей, усіх українських людей. А розлука, яку переживаємо разом із мамою та братиком, здається вічністю. Тато любить робити подарунки на дні народження, Різдво, Новий рік... Яким же сюрпризом стала його відпустка! Тихенько зайшов до кімнати, закрити долонями мої очі... Коли побачила найріднішого у військовій формі, то сильно плакала. Ті самі зелені очі, але втомлені. Тато дуже змінився й нечасто всміхався. Але вчора ми брав, як колись, нас із братиком на руки й розповідав про побратимів, які вони щирі та вірні. Я дізналася, що воїни ЗСУ – справжні друзі, ділилися крихтою хліба та краплею води, у бою жодного разу не відступали. Пам'ятаю один із найстрашніших днів. Мама не спала, поспішно з кимось розмовляла по телефону, а нам сказала молитися за татка. Було тривожно... Уранці я дізналася, що він із побратимом отримав поранення і тепер лікується в шпиталі. Але, на щастя, вийшов із пекла... Після цього жахливого випадку зрозуміла, що за наших воїнів треба молитися, звертатися по допомогу до Бога. А ще й самим не бути байдужими. Ми повинні діяти, підтримувати захисників, як це робить мама. Вона надзвичайно сильна, мужня та мудра жінка. Увесь свій біль скерувала на допомогу військовим. Моя мама – волонтерка. Вона часто їздить на передову, за сотні кілометрів від дому, поспішає доставити на фронт найнеобхідніше, а ще – побачити коханого й привезти від нього маленький привіт – незабутню усмішку, на жаль, тільки на фотографії. Коли ми побачимося, не знаю. Зате усвідомлюю, що сьогодні тато, як ніколи, потрібен

Україні. До його відсутності звикнути неможливо. Я дуже сумую. Мій татусь найкращий, бо він – воїн ЗСУ! І тепер це знають всі! Я його дуже люблю й чекаю додому з Перемогою». Ніколь, як і інші учасники Конкурсу, у своєму есе зазначає, що найціннішим є життя воїнів ЗСУ: «Благаю у Всевишнього всім українським захисникам вистояти й повернутися живими додому».

Янковенко Олександр, учень 5 класу, 2 місце (59 б.), у роботі під назвою «Символ сили та незламності: сучасний образ українського воїна» пише: «Сучасний український воїн – це символ мужності, відданості та незламності, який не лише стоїть на захисті своєї держави, а й готовий віддати найцінніше – своє життя – заради того, щоб Україна ніколи не зникла з політичної карти світу, а в майбутньому була високорозвиненою та процвітаючою європейською державою. Відданий своєму народу, він стоїть на захисті національної незалежності та свободи. Його образ є синтезом сили духу, відваги та героїзму. Український воїн – це символ сили, яка народжується в огні випробувань, і незламності, що мов безсмертний щит стоїть перед обличчям ворога. Це обранець рідної землі, який несе на своїх плечах тягар віків і долю мільйонів поколінь. Його крок – ритм відданості, а в очах відбивається вогонь патріотизму. Героїзм українських воїнів завжди був важливою частиною історії України. Козаки, зокрема, відомі своєю непохитною вірністю і високим духом боротьби. Козацька традиція передається через покоління з молоком матері, підкреслюючи силу волі та вміння вистояти перед складними випробуваннями. Ще з дитинства українців виховують такими, які здатні на героїчні вчинки.

Сучасний український воїн залишається вірним ідеалам лицарської традиції, виявляючи відданість Батьківщині та високодуховним цінностям. Він приймає всі виклики сучасності, використовуючи свою хоробрість та рішучість для захисту країни та її цінностей. Український воїн є символом самопожертви, готовий ризикувати і жертвувати для вищої ідеї та майбутнього своєї нації. Сучасний український воїн – це спадкоємець традиційного образу українського козака, який через століття так само проявляє силу, відвагу, патріотизм та героїзм». У роботі простежується паралель козак – воїн ЗСУ, які стояли і стоять на захисті Української держави.

Саакян Леонід, учень 7 класу, 3 місце (58 б.), роздумує над питанням: «Скільки пошани, доброти, відваги, доблесті, мужності вміщує слово «воїн»?» та зміною ціннісних орієнтирів з початком російсько-української війни: «Так склалося, що моя родина стала вдруге переселенцями. Рідна домівка, кохане місто назавжди залишились у моєму житті. Раніше я не цінував спілкування, мені було начхати на оточуючих. Ходити до школи – квест, який не хотілося проходити. На зауваження дорослих просто не зважав. Але в одну мить усе змінилось». Учень стверджує, що взірцем воїна для нього став рідний дядько: «Саме він навчив цінувати життя, працю інших, поважати старших себе. Кременезний чолов'яга, велетенського зросту з карими очима і лагідною посмішкою став воїном світла. Я постійно згадую його життєве кредо: «Люби людей і поважай думку кожного!». Ось так і треба жити – нести повагу, доброзичливість у народ. Ніколи не зважати на прикрощі та незгоди, бути незламним та сильним. На жаль, він уже

ніколи не провідає нас, не вип'є кави з улюбленим тістечком і не почне набридати своїм моральним вихованням». Незважаючи на біль втрати, в роботі простежується віра в перемогу України: «Вірю, що дядько не даремно втратив життя, що перемога буде за нами. І зерно істини проросте у кожному подиху дитини. Ми вистоїмо!».

У Конкурсі були представлені не лише есе, а й поезії. До прикладу, **Гуменюк Ангеліна, учениця 8 класу, 1 місце (60 б.),** надіслала роботу під назвою «Воїн... Патріот... Герой... Як багато важать ці слова», яку присвятила близькому другу родини – Перелігину Євгену, котрий у найгарячіших точках зіткнення з ворогом був поранений. «Я хочу звернутися до всіх воїнів ЗСУ, ВИ – ГЕРОЇ! ВИ мужні й витривалі, сильні й добрі, розумні й гуманні, відчайдушні й гарні, найкращі нащадки славних козаків. Мені так хочеться, щоб ви були невразливими характерниками, яких ніколи ворог-москаль не здолає».

*Я пишаюся Вами, Герої,
Наші мужні країни сини,
Що пішли Ви за правду і волю,
Захищати кордони свої.
Наші доблесні лицарі світла,
Щира дяка і слава повік,
Що і мова, і пісня – єдині,
Й Україна в серці навік.
Я пишаюся Вами, Герої,
За відвагу у Вашій крові,
І за приклад незламності духу,
Хоч такі Ви ще молоді.
Наші браття – завзяті соколи,
Ви – надія усіх поколінь
На квітуче мирне майбутнє
Та спокійний лелечий клин.
Наші славнії оборонці,
Ви – гаранті, Ви – нації щит,*

*І молю я Бога щоночі,
Щоб розбитий був московит,
Щоб дійшло до московського ката,
Що не бажаний їх візит.
Що вже скоро буде розплата,
Бо на людяність у них дефіцит.
І повстане з руїн Україна,
Повернуться додому сини,
Зацвіте у лузі калина,
Явом стануть омріяні сні!*

Учениця своє заспокоєння «знайшла в поезії, пишучи слова підтримки та вдячності нашими незламним захисникам». Загалом учасники Конкурсу одноголосні в тому, що українці всі разом тримають кожен свій «фронт», зокрема волонтери, лікарі, рятувальники, вчителі, ті, хто залишилися в Україні.

Слід відзначити, що значна кількість учасників описує свої почуття та переживання того дня, коли почалося повномасштабне вторгнення росії на територію України. Ранок 24 лютого 2022 року для **Крамаренко Валерії, учениці 6 класу, 1 місце (60 б.)**, розпочався, як і завжди: «Я прокинулась, почала збиратися до школи. І тут повідомили, що росіяни напали на нашу рідну Україну. Відчула паніку та страх. Почалася війна, про яку тільки читала або дивилася фільми. На жаль, це лихо не оминуло ні нашу країну, ні мою родину. Воїни ЗСУ першими усвідомили відповідальність за збереження країни та порятунком її мешканців. На захист України став і мій брат Олександр 1994 р. н. Коли оголосили евакуацію, ми нікуди не поїхали, тому що не хотіли залишити домівку. З нашої вулиці майже ніхто не виїхав. Люди почали готувати запаси їжі, води, медикаментів. Облаштовували домашні бомбосховища. Коли в місті почали вмикати сирени, ми одразу йшли в укриття. Особливо хвилювалася за

рідного брата. Почали надходити звістки про загибель воїнів. Хтось був випускником нашої школи, деякі жили поряд, інші були родичами сусідів. Ми молилися щодня, щоб брат повернувся живим. І він повернувся! Але тільки на кілька днів у відпустку, бо вже більше року був на фронті. У званні молодшого сержанта повернувся на фронт, де відбувся його останній бій під Бахмутом. 9 липня був його день народження, а 24 липня загинув. Брату було всього 29. Горю чорним крилом накрило нашу родину. Неможливо передати той біль і відчай, який відчула... Дуже сумую за ним. Досі не можу усвідомити, що не почую його голос, не буде більше спільних прогулянок. Я спілкуюся з друзями, інколи ми гуляємо разом, згадуємо, як було добре до війни. Вони мене дуже сильно підтримують. У нас є загальна мрія, щоб якнайшвидше закінчилася війна».

Підручна Вероніка, учениця 7 класу, 1 місце (60 б.), присвячує есе своєму батькові Сергію, «який із перших днів повномасштабного вторгнення пішов у кривавий пекельний бій проти окупанта. Він готовий лягти грудьми за спокій сивочолої матері, за дитячий сміх, за мирне небо України. На крайнім рубежі, вдень і вночі, рідненький закривав собою весь український народ». Захищаючи Батьківщину, хоробрий воїн ризикує найціннішим – своїм життям. Такою людиною був її тато, який після вогнепального поранення не розгубився, а проявив героїзм – кинувся рятувати побратима. Але в ту ж хвилину почався артилерійський обстріл... Учениця передає свій біль втрати у рядках поезії:

*А далі – все, і мого батька вже немає,
До неба він могутній, як пташина,*

відлітає.

Невже так буває, що Герої цей світ покидають?

За що, чому їх безневинних убивають?

Попри нестерпний біль вона гордиться тим, що є донькою свого батька: «Хай знає увесь світ про мого татуса, бо він – мій Герой, моя опора, моя віра! Можу впевнено сказати, що український воїн – зразок для наслідування, адже він знайшов у собі силу духу й мужність, щоб безоглядно, не вагаючись стати на захист нації, розкувати її від тисячолітнього поневолення». Провідною думкою учнівських есе є гордість за своїх батьків, родичів, учителів, які захищають територіальну цілісність Української держави.

Романюха Кирило, учень 8 класу, 1 місце (60 б.), захисникам та захисницям України присвятив поезію:

*У бою вогонь, у серці віра,
Воїн ЗСУ, син неньки-України.
Дорогою свободи відважно йде,
Перемоги лицар, незламний герой.
Шолом і серце, як сталь і сталь,
У кожному кроці – відданість, честь.
Хто він? Воїн, що захищає дім свій,
Захищає вільність, як вічний вогняний меч
Не тільки форма, а й душа справжня,
У серці вогонь волі, сила, наче вітер.
Хто він? Воїн ЗСУ, гордий і сильний,
Борець за мир у світі, де ревуть бурі.*

Волков Дмитрій, учень 8 класу, 2 місце (59 б.), присвятив творчу роботу своєму класному керівникові, учителю фізкультури Старченку Юрію Васильовичу, «доброму, лагідному, життєрадісному учителю, який взяв до рук зброю». Учень, як і інші учасники Конкурсу,

має впевненість, що «справжній воїн ЗСУ той, у кого дійсно серце болить за рідний край. Це людина, яка залишила своїх батьків, дітей, друзів, роботу заради майбутнього України. Це людина, віддана своєму народові, яка любить свою Батьківщину, готова її захищати в найважчі хвилини». Описуючи образи воїнів ЗСУ, Юрія Васильовича (старшого сержанта) і його сина Романа (старшого солдата), піхотинців штурмового батальйону, які пішли захищати наше рідне місто і Харківську область, учень стверджує, що батько з сином демонструють численні приклади мужності та героїзму, витісняючи окупантів з української землі: «Дехто відстоєє нашу землю зі зброєю в руках, героїчно стоячи на передовій та оберігаючи Україну від ворога. Інші допомагають волонтерством. У ліцеї, де я навчаюсь, учні, батьки, вчителі допомагають нашим захисникам: плетуть маскувальні сітки, учні виготовляють книжечки для воїнів зі своїми побажаннями, малюнками, віршами. Хто має бажання допомогти, приносять овочі, крупи, каву, чай, тістечка, консервацію, солодоші, а потім все це відправляється на фронт бійцям. Мільйони громадян відчувають себе одним народом із правом бути вільними, правом обирати майбутнє, почуттям власної гідності і правом жити у своїй державі. А воїни ЗСУ – символ незламності українського народу. Мужність, відданість країні, справедливість, турбота про інших – основні якості справжнього чоловіка, яким і є Юрій Васильович. Для мене він приклад для наслідування. Воїни ЗСУ – це гордість України».

Гресько Марія, учениця 9 класу, 1 місце (60 б.), свою творчу роботу присвятила Василю Гуленку, матросу 35 ОБМП:

«28 листопада. Останній тиждень осені...Знову тривога і замість геометрії ми сидимо в укритті. Уже не страшно. Хтось сміється, хтось сидить у телефоні, хтось розмовляє... Ми уже звикли. За майже два роки ми звикли до війни... Дивно. Хіба до такого можна звикнути? Я заплющую очі. Намагаюся відволіктися від думок. Час тягнеться довго... Хтось поруч грає «у міста»: «М» – Миколаїв; «В» – Вінниця; «Я» – Ямпіль; «А» – Авдіївка. Подумки намагаюся уявити наших солдатів зараз там, під тією Авдіївкою... Мені тепло і затишно. А їм?.. Вітер, мороз, дощ, болото... І постійні обстріли. Це ж яку потрібно мати силу і міць, щоб витримувати такі нелюдські умови? Як не зламатись, коли кожна хвилинка може стати останньою?.. Уява починає малювати образ нашого солдата – воїна-захисника. Дужий, сильний, хоробрий, розумний, впевнений... У голові «застрибала» абетка: «А» – активний...; «Б» – безстрашний... Хтось розповідав, що найвище в бою – перемогти страх. Хоробрість – це у хвилини смертельної небезпеки терпляче виконувати свою роботу. «В» – вольовий, витривалий, відданий... Наш воїн відданий своїй справі, своїй Батьківщині. Він любить свою роботу, і у цій любові черпає силу для боротьби. «Г» – грізний, гордий, гуманний...; Не зважаючи на нелюдські умови служби, наш солдат завжди залишається людяним. Це головне...; «Д» – добрий...; Так, він добрий і люблячий. Завжди прийде на допомогу побратимам і просто буде поряд. «Ж» – жертівний...; Самопожертва – найбільший прояв любові. Наші захисники ціною свого життя дають можливість жити нам. Вони воюють, щоб ми могли ходити до школи, співати, радіти життю. А ще

«Ж» – живий...; Коли закінчиться війна, наш солдат обов'язково повернеться додому. Живий. Я в це вірю...».

Письмак Лілія, учениця 8 класу, 2 місце (59 б.), свою роботу під назвою «Герої сьогодення» розпочинає прологом:

Колись все стане на свої місця.

Війни не буде, прийде мир.

Бійці свої родини будуть обіймати.

А діти без тривог й сирен спокійно спати.

Учениця пише, що «історія відважних воїнів України – це героїчний літопис, кожна сторінка якого вщент заповнена сміливими та героїчними звиятами різних поколінь оборонців української землі. Воїнство сформувало особливий характер та образ сучасних захисників України. Їхніми особливими рисами є відчайдушність і патріотизм, честь та відвага. Герої сьогодення впевнено довели усьому світові своєю рішучістю, незламним бойовим духом та високою відповідальністю, що українці є незламною нацією, яка вперто захищає незалежність та свободу... Талановиті, молоді, сильні, незламні, вмотивовані та безстрашні українці змінюють історію сучасної України». Далі Лілія пише про свого батька, який загинув на війні: «Мій батько, Письмак Руслан Миколайович, 1980 року народження, віддав своє життя за Україну, свою рідну землю. Ще з початку повномасштабного вторгнення росії він пішов добровольцем захищати нашу країну. Його група була залучена до оборонної позиції та стикнулася з диверсійно-розвідувальною групою противника. Внаслідок отриманих кульових поранень він та ще троє захисників загинули. Йому було всього 42 роки». Незважаючи на біль втрати,

конкурсантка вважає, що жертва її тата не марна, адже «вона символізує само-відданість та безмежну любов до країни. Мій батько – справжній герой, який вклав своє серце в боротьбу за свободу нашої України. Він – один із тих, хто став символом нації, готової відстоювати свої права та незалежність. Його патріотизм та відвага залишаються в наших серцях назавжди, надихаючи нас іти вперед. Сумуючи за татом, я завжди буду пишатися його величним вчинком та героїзмом». Підсумовуючи свою роботу, учениця зазначає: «Доблесть і відвага сучасних захисників та захисниць є найкращим підтвердженням: українці ведуть боротьбу за свободу та незалежність, за утвердження національної гідності та самоповаги».

Отже, у творчих роботах призерів Конкурсу можемо виокремити такі аспекти: 1) у конкурсанти в умовах російсько-української війни посилюються національно-патріотичні почуття, під впливом яких вони пишуть свої творчі роботи; 2) відбулося переосмислення ціннісних орієнтирів зростаючого покоління; 3) незважаючи на втрату рідних, близьких людей, учні вірять у перемогу України.

Висновки. Проаналізувавши конкурсні роботи учнів Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна», ми дійшли таких висновків. Досліджено нормативно-правову базу, що стала підґрунтям для проведення Конкурсу, та джерельну основу. Відзначено

головні завдання Конкурсу та його організаційний склад журі. Здійснено системний аналіз кількісних і якісних показників конкурсних есеїв на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна». Оцінено творчі роботи конкурсанти і визначено переможців. Здійснено українознавчий аналіз найкращих учнівських робіт учасників Конкурсу. Наголошено, що тексти конкурсних робіт написані українською мовою, яка є визначальним чинником і головною ознакою ідентифікації української нації, що свідчить про ефективну державну мовну політику України на сучасному етапі, спрямовану на поширення функціонування української мови як державної у всі сфери суспільної життєдіяльності. Виявлено, що учнівська молодь глибоко переосмислила тему «Воїни ЗСУ», розмірковує над образами сучасних захисників та захисниць України, притаманними їм рисами, поведінковими характеристиками, якими наділені справжні борці за незалежність Української держави. З'ясовано, що змістове наповнення конкурсних есеїв сприяє формуванню патріотичної свідомості та національної ідентичності громадян України. Наголошено, що, висвітлюючи образи воїнів ЗСУ та загалом героїв України у конкурсних роботах, учні доводять їх впливовість та значущість для зростаючого покоління, акцентуючи на тому, що бути захисником територіальної цілісності нашої держави – почесно. Визначено, що Конкурс сприяє актуалізації національно-патріотичного виховання української молоді.

Таблиця 2

1–4 класи

I місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Амброшко Анастасія	4	Тернопільський академічний ліцей «Генезис», м. Тернопіль, Україна	60
Гузенко Максим	4	Верхньодніпровський ліцей № 2 Верхньодніпровської міської ради, м. Верхньодніпровськ, Дніпропетровська область, Україна	60
Джонсон Ярослава	3	Роздольська гімназія Наталинської сільської ради Красноградського району Харківської області, село Вільне, Україна	60
Келеберда Ростислав	4	Прилбичький ЗЗСО I – III ступенів імені Митрополита Андрея Шептицького Новояворівської міської ради Яворівського району Львівської області, село Прилбичі, Україна	60
Хіночек Максим	4	Залісочівська гімназія Олицької селищної ради Луцького району Волинської області, село Залісоче, Україна	60

II місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Зубко Софія	3	Комунальний заклад Дніпрорудненська гімназія «Софія» – Загальноосвітня школа I – III ступенів № 1 Дніпрорудненської міської ради Василівського району Запорізької області, Україна (ВПО: с. Крихівці, Івано-Франківська область, Україна)	59
Куркчі Ірина	4	Великоновосілківська гімназія з загальноосвітньою школою I ступеня Великоновосілківської селищної ради Донецької області, Україна (КП: м. Закопане, Польща)	59
Турко Матвій	4	Залісочівська гімназія Олицької селищної ради, село Горянівка, Луцький район, Волинська область, Україна	59
Циганкова Софія	1	Остерський ліцей № 2 Остерської міської ради, місто Остер Чернігівської області, Україна	59
Янат'єв Єгор	4	Великоновосілківська гімназія з загальноосвітньою школою I ступеня Великоновосілківської селищної ради Донецької області, Україна (ВПО: м. Київ, Україна)	59

Бондар Вероніка	4	Заклад загальної середньої освіти «Корецький ліцей» Корецької міської ради, м. Корець, Рівненська область, Україна	58
Галушка Артем	3	Енергодарська початкова школа № 6, м. Енергодар, Запорізька область, Україна (ВПО: м. Івано-Франківськ, Україна)	58
Голобокова Анна	3	Рудьківський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів Бобровицької міської ради Чернігівської області, село Рудьківка, Ніжинський район, Чернігівська область, Україна	58
Долженкова Ельвіра	3	Роздольська гімназія Наталинської сільської ради Красноградського району Харківської області, село Ясна Поляна, Україна	58
Зубчук Олександр	2	Красилівський ліцей Красилівської міської ради, м. Красилів, Хмельницька область, Україна	58
Мухаровська Вероніка	3	Заклад загальної середньої освіти «Корецький ліцей», м. Корець, Рівненський район, Рівненська область, Україна	58
Науменко Поліна	3	Богодухівський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – Загальноосвітня школа I – III ступенів» Чорнобаївської селищної ради, с. Богодухівка, Золотоніський район, Черкаська область, Україна	58
Пономар Поліна	4	Лебединський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 5 Лебединської міської ради Сумської області, місто Лебедин, Сумська область, Україна	58
Саакян Іван	3	ЗЗСО I – II ступенів № 3 м. Торецька Донецької області, Україна (ВПО: м. Київ, Україна)	58
Сивопляс Анастасія	4	Комунальна установа Сумська ЗОШ I – III ст. № 20, м. Суми, Україна	58
Школа Поліна	3	Комунальна установа Сумська загальноосвітня школа I – III ступенів № 20, м. Суми, Україна	58

III місце

Прізвище та ім'я конкурsanта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Білошаткіна Анастасія	4	Заклад загальної середньої освіти «Корецький ліцей» Корецької міської ради, м. Корець, Рівненська область, Україна	57
Демиденко Лілія	3	Роздольська гімназія Наталинської сільської ради Красноградського району Харківської області, село Ясна Поляна, Україна	57

Калашнікова Вікторія	4	Лебединський ЗЗСО I – III ступенів № 5, м. Лебедин, Сумська область, Україна	57
Кубрак Данило	4	Великоновосілківська гімназія з загальноосвітньою школою I ступеня Великоновосілківської селищної ради Донецької області, Україна (ВПО: смт Васильківка, Дніпропетровська область, Синельниківський район, Україна)	57
Носатий Георгій	3	Великоновосілківська гімназія з загальноосвітньою школою I ступеня Великоновосілківської селищної ради Донецької області, Україна (ВПО: м. Запоріжжя, Україна)	57
Карпенко Катерина	4	Дніпровський лицей КЗО НВК № 120, м. Дніпро, Дніпропетровська область, Україна	57
Олефіренко Златослава	3	Канівська середня школа № 6 I – III ступенів, м. Канів, Черкаська область, Україна	57
Панченко Денис	4	Великоновосілківська гімназія з загальноосвітньою школою I ступеня Великоновосілківської селищної ради Донецької області, Україна (ВПО: м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна)	57
Прокопенко Дмитро	4	ОЗ «Вирішальненська ЗОШ I – III ст.» Сенчанської сільської ради Полтавської області, с. Вирішальне, Миргородський район, Полтавська область, Україна	57
Цімко Денис	3	Прилбицький ЗЗСО I – III ступенів імені Митрополита Андрея Шептицького, село Прилбичі, Яворівський район, Львівська область, Україна	57
Шматюк Софія	2	Залісочівська гімназія Олицької селищної ради Луцького району Волинської області, село Залісоче, Волинська область, Україна	57

5–8 класи

I місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Балабуха Дар'я	8	Запорізька гімназія № 80 Запорізької міської ради, м. Запоріжжя, Україна	60
Балахтар Анастасія	7	ОЗО «Клішковецький ЗЗСО I – III ст.», село Зарожани, Чернівецька область, Дністровський район, Україна	60
Гапонов Андрій	6	Лебединський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів № 5, м. Лебедин, Сумська область, Україна	60

Гуменюк Ангеліна	8	КЗ «Зеленівська ЗОШ I – III ступенів природничо-математичного напрямку» Софіївської сільської ради Бердянського району Запорізької області, м. Бердянськ, Запорізька область, Україна	60
Дранчук Евеліна	7	Угринівський ліцей Угринівської сільської ради Івано-Франківської області, с. Угринів, Івано-Франківська область, Україна	60
Дудка Вероніка	6	Криворізька загальноосвітня школа № 116, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна	60
Клименко Мирослава	7	КЗ «Гладківщинська гімназія Піщанської сільської ради Золотоніського району Черкаської області», м. Золотоноша, Черкаська область, Україна	60
Крамаренко Валерія	6	Ганнівська ЗОШ I – III ступенів Добропільської міської ради Покровського району Донецької області, Україна	60
Лисенко Анастасія	8	Запорізька гімназія № 62 Запорізької міської ради, м. Запоріжжя, Україна	60
Підручна Вероніка	7	Деражнянський ліцей № 1 імені Петра Стрілецького Деражнянської міської ради Хмельницької області, м. Деражня, Хмельницький район, Хмельницька область, Україна	60
Проценко Остап	8	Бердянська гімназія № 3 «Сузір'я» Бердянської міської ради Запорізької області, м. Бердянськ, Україна (КП: м. Бад-Феслау, Австрія)	60
Романюха Кирило	8	КЗ «Спеціальна школа «Гармонія», м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна	60
Смовський Максим	8	Остерський ліцей № 2, м. Остер, Чернігівська область, Україна	60
Сокольський Петро	7	Угринівський ліцей Угринівської сільської ради Івано-Франківської області, с. Клузів, Івано-Франківська область, Україна	60
Стоян Денис	6	Чернівецька гімназія № 16, м. Чернівці, Україна	60
Хамелко Яна	7	Угринівський ліцей Угринівської сільської ради Івано-Франківської області, с. Угринів, Івано-Франківська область, Україна	60
Шевчук Ніколь	6	Комунальний заклад «Вінницький ліцей № 12», м. Вінниця, Україна	60

II місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Алексеєнко Ксенія	8	Заклад загальної середньої освіти «Солонянський ліцей» Солонянської селищної ради Дніпропетровської області, Україна	59
Багінська Аріадна	6	Остерський ліцей № 2, м. Остер, Чернігівська область, Україна	59
Васіна Євгенія	8	Золотоніська гімназія імені С. Д. Скляренка, Черкаська область, м. Золотоноша, Україна	59
Волков Дмитрій	8	Комунальний заклад «Харківський ліцей № 28» Харківської міської ради Харківської області, Україна	59
Горбатюк Артем	8	Головлівська філія Крупецького ліцею Крупецької сільської ради Шепетівського району Хмельницької області, село Головлі, Україна	59
Горяєва Вікторія	8	Комунальна установа Піщанської загальноосвітньої школи I–II ступенів м. Суми Сумської області, Україна	59
Діденко Ольга	8	НВК № 209 «Сузір'я» м. Києва, Україна	59
Золота Соломія	7	Тернопільська спеціалізована школа I – III ступенів № 29 з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Тернопіль, Тернопільська область, Україна	59
Кальченко Вікторія	5	Ворожбянська гімназія № 4 Ворожбянської міської ради Сумської області, м. Ворожба, Сумський район, Сумська область, Україна	59
Коваленко Євгенія	8	Опорний заклад «Лисянський ліцей № 1» Лисянської селищної ради Черкаської області, селище Лисянка, Черкаська область, Україна	59
Колюжина Марта	7	Тернопільська спеціалізована школа I – III ступенів № 29 з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Тернопіль, Тернопільська область, Україна	59
Лекай Маргарита	8	Сухівецька гімназія Зорянської сільської ради Рівненського району Рівненської області, с. Сухівці, Україна	59
Мельник Катерина	7	Калуський ліцей імені Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області, Україна	59
Письмак Лілія	8	Комунальний заклад «Чернецьинський ліцей» Зачепилівської селищної ради Красноградського району Харківської області, Україна	59
Сапетко Дмитро	8	Черкаська ЗОШ I–III ступенів № 8, м. Черкаси, Україна	59

Сільчук Юлія	9	Мельники-Річицька гімназія Забродівської сільської ради, с. Мельники-Річицькі, Ковельський район, Волинська область, Україна	59
Цимбалюк Богдан	6	Комунальний заклад «Ліцей № 18» Кам'янської міської ради, м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна	59
Шлапак Олександр	8	Запорізька загальноосвітня школа I – III ступенів «Основа», м. Запоріжжя, Україна	59
Янковенко Олександр	5	Цибулівський ліцей Монастирищенської міської ради Черкаської області, Україна	59

III місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Альошина Єва	8	НВК № 209 «Сузір'я» м. Києва, Україна	58
Василюк Богдан	8	Губелецька гімназія Улашанівської сільської ради Шепетівського району Хмельницької області, Україна	58
Гусак Катерина	8	Сухівецька гімназія Зорянської сільської ради Рівненського району Рівненської області, Україна	58
Каблова Тетяна	7	Ірпінський гуманітарний ліцей «Лінгвіст» імені Заріфи Алієвої Ірпінської міської ради Бучанського району; Ірпінський центр позашкільної освіти, м. Ірпінь, Бучанський район, Київська область, Україна	58
Католик Роман	6	Опорний ліцей с. Зимне Зимнівської сільської ради Володимирського району Волинської області, Україна	58
Качкан Ангеліна	8	Угринівський ліцей Угринівської сільської ради Івано-Франківської області, Україна	58
Кобил Аліна	8	Турівська гімназія імені Миколи Маркевича Згурівської територіальної громади с. Пасківщина Броварського району Київської області, Україна	58
Коваленко Андрій	8	КЗ КМР «Кагарлицький ліцей № 2 ім. В. П. Дашенка», м. Кагарлик, Обухівський район, Київська область, Україна	58
Кульчицький Мирослав	6	КЗ «Заваллівський ліцей» Голованівського району Кіровоградської області, смт Завалля, Україна	58
Ляшевич Олесь	6	Іванківський ліцей № 2 Іванківської селищної ради, с. Іванків, Київська область, Україна	58
Міхашук Олександра	8	Тернопільська СШ I – III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Тернопіль, Тернопільська область, Україна	58

Мосієнко Дарія	8	Славутська гімназія № 1, м. Славута, Хмельницька область, Шепетівський район, Україна	58
Саакян Леонід	7	ЗЗСО I – III ступенів № 3 м. Торецька Донецької області, Україна (ВПО: м. Київ, Україна)	58
Сухобок Андрій	5	Запорізька гімназія № 84 Запорізької міської ради, м. Запоріжжя, Україна	58
Ткач Георгій	6	Комунальний заклад «Вінницький ліцей № 12», м. Вінниця, Україна	58
Устенко Олександр	8	Хутірський ЗЗСО, с. Хутори, Черкаська область, Україна	58
Швед Марія	7	Дніпровський ліцей Петро-Михайлівської сільської ради Запорізького району Запорізької області, Україна	58
Шимко Тимур	7	Куликівський ліцей Куликівської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, Україна	58
Андрейчук Софія	6	Тернопільська спеціалізована школа I –III ступенів № 29 з поглибленим вивченням іноземних мов Тернопільської міської ради Тернопільської області, Україна	57
Душко Анастасія	5	КЗ «ВЛ № 6» м. Вінниця, Україна	57
Дюкова Катерина	8	НВК № 209 «Сузір'я» м. Києва, Україна	57
Вороний Роман	6	Степанківський ліцей – опорний заклад загальної середньої освіти Степанківської сільської ради Черкаського району Черкаської області, Україна	57
Єзгор Євгенія	7	Озерецька гімназія, село Озерці Вараської міської ради, Рівненська область, Вараський район, Україна	57
Зуза Діана	6	Хухрянський ліцей (опорний заклад освіти) Чернечинської сільської ради Охтирського району Сумської області, Україна	57
Кулініч Софія	5	Васильківська гімназія № 1, м. Васильків, Київська область, Україна	57
Лугін Домініка	8	Новобілокоровицький ліцей Білокоровицької сільської ради Житомирської області, Україна	57
Мастюгіна Ольга	8	Осипенківська загальноосвітня школа, м. Дніпро, Дніпропетровська область, Україна	57
Миронюк Лілія	5	«Лисянський ліцей № 1» Лисянської селищної ради Черкаської області, Україна	57
Нездопа Юлія	8	Тернопільська СШ I – III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Тернопіль, Україна	57

Стоян Яна	7	Агрономіченський ліцей, с. Агрономічне, Вінницький район, Вінницька область, Україна	57
Стрілець Тетяна	6	Путрівський академічний ліцей Глевахівської селищної ради Фастівського району Київської області, смт Глеваха, Україна	57
Павлюк Максим	7	Виповзька гімназія Ташанської сільської ради Бориспільського району Київської області, Україна	57
Пакліковська Діана	8	Донецький ліцей № 2 Донецької селищної ради Ізюмського району Харківської області, Україна	57
Пасьовин Назар	6	Комунальна установа Сумська загальноосвітня школа I – III ступенів № 20 м. Суми Сумської області, Україна	57
Хорбач Данило	8	Запорізька гімназія № 80, м. Запоріжжя, Україна	57
Шаурова Рімма	7	Чернівецька гімназія № 19 Чернівецької міської ради, м. Чернівці, Україна	57
Шпільман Софія	7	Утринівський ліцей Утринівської сільської ради Івано-Франківської області, Україна	57

9–11 класи
I місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Абрамович Владислав	9	Комунальний заклад «Ліцей № 18» Кам'янської міської ради, Дніпропетровська область, м. Кам'янське, Україна	60
Герасимчук Кіріл	11	Бердянська спеціалізована школа I–III ступенів № 16 з поглибленим вивченням іноземних мов Бердянської міської ради Запорізької області, Україна (КП: Люксембург, Еттельбрюк)	60
Греб Петро	9	Бердянська спеціалізована школа I–III ступенів № 16 з поглибленим вивченням іноземних мов Бердянської міської ради Запорізької області, Україна	60
Греско Марія	9	КЗ «ВЛ № 6», м. Вінниця, Україна	60
Ігнат'єва Дана	10	Дунаєвецький ліцей, м. Дунаївці Хмельницької області, Україна	60
Карплюк Адріана	10	Великомихайлівський ліцей Великомихайлівської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області, Україна	60
Климіша Софія	9	Куликівський ліцей Куликівської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, Україна	60

Лазарик Діана	11	Запорізький академічний ліцей «Вибір», м. Запоріжжя, Україна	60
Лихацька Марія	10	Лохвицька ЗОШ I – III ступенів № 2 Лохвицької міської ради Полтавської області, Україна (КП: Німеччина (Хемніц) / Україна (м. Лохвиця))	60
Луговська Дар'я	9	Запорізька загальноосвітня школа I – II ступенів «Основа» Запорізької міської ради Запорізької області, м. Запоріжжя, Україна	60
Манойлова Анна	11	Бердянська спеціалізована школа I–III ступенів № 16 з поглибленим вивченням іноземних мов Бердянської міської ради Запорізької області, Україна	60
Паращак Софія	10	Калуський ліцей імені Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області, Україна	60
Притула Іуліанія	9	Комунальний заклад «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою «Патріот» Харківської обласної ради, Україна	60
Родінчук Яна	11	Славутський ліцей Хмельницької обласної ради, Україна	60
Тимошенко Анастасія	11	Іванківський ліцей № 2 Іванківської селищної ради, с. Іванків, Київська область, Україна	60
Ткаченко Амалия	10	Калуський ліцей імені Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області, Україна	60
Хромей Вікторія	9	Орданівська ЗОШ I – III ступенів, с. Орданівка, Полтавський район, Полтавська область, Україна	60
Щерб'як Марина	9	Богородчанський ліцей № 1 імені Олекси Гірника Богородчанської селищної ради Івано-Франківської області, Україна	60
Яценко Єлизавета	9	Берестівська ЗОШ I – III ступенів Берестівської сільської ради Бердянського району Запорізької області, Україна	60

II місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Осюк Олександр	10	Ліцей села Кримне Дубечненської сільської ради Ковельського району Волинської області, Україна	59
Амірасланов Сархан	9	ЗЗСО I–III ступенів с. Комар Волноваського району Донецької області, Україна	59
Бурдун Іванна	9	Глиницький загальноосвітній навчальний заклад I – II ступенів, с. Глиниця Чернівецького району Чернівецької області, Україна	59

Загородня Наталя	10	Десантненський ЗЗСО Вилківської міської ради, с. Десантне, Одеська область, Ізмаїльський район, Україна	59
Запорожченко Тимур	9	Краматорський ЗЗСО № 12 ім. Степана Чубенка, м. Краматорськ, Донецька область, Україна	59
Ісанбаєва Анастасія	10	Балаклійський ліцей № 1 ім. О.А. Тризни Балаклійської міської ради Харківської області, Україна	59
Карайван Катерина	9	Бердянська спеціалізована школа I–III ступенів № 16 з поглибленим вивченням іноземних мов Бердянської міської ради Запорізької області, Україна	59
Коломієць Владислава	10	Остерський ліцей № 2, с. Кошани, Чернігівська область, Україна	59
Королук Софія	10 КЛ. – I КУРС	Державний навчальний заклад «Бердичівське вище професійне училище», Житомирська область, Україна	59
Медведева Дар'я	9	Білозерська загальноосвітня школа I – III ступенів № 13 Білозерської міської ради Донецької області, Україна	59
Мисик Дарія	10	Сокальський ліцей № 1 імені Олега Романіва КЗ «Сокальська мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського», м. Сокаль, Львівська область, Україна	59
Михальська Богдана	9	Комишуватський ліцей Рівнянської сільської ради, Новоукраїнський район Кіровоградської області, Україна	59
Мітлевич Анастасія	11	Нетішинський академічний ліцей Шепетівського району Хмельницької області, Україна	59
Мосіюк Анна	10	Славутський ліцей Хмельницької обласної ради, Україна	59
Мошнін Віталій	9	Літинський ліцей – ЗЗСО № 2, смт Літин, Вінницький район, Вінницька область, Україна	59
Пастушенко Валерія	11	Інгульський ліцей Устинівської селищної ради, с. Інгульське, Кропивницький район, Кіровоградська область, Україна	59
Сільчук Юлія	9	Мельники-Річицька гімназія Забродівської сільської ради, с. Мельники-Річицькі, Ковельський район, Волинська область, Україна	59
Сергійчук Анастасія	11	Зороківський ліцей с. Мала Горбаша, Житомирська область, Україна	59
Середюк Дарина	10	Річицький ліцей Забродівської сільської ради, с. Мельники-Річицькі, Ковельський район, Волинська область, Україна	59

Тарасенко Дар'я	11	Комунальний заклад «Слатинський ліцей» Дергачівської міської ради, смт Слатине, Харківська область, Україна	59
Феденчук Владислава	11	Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 23 Луцької міської ради», Волинська область, Україна	59

III місце

Прізвище та ім'я конкурсанта	Клас	Назва закладу освіти	Бали
Базай Софія	9	Комунальний заклад «Лозівський ліцей № 1» Лозівської міської ради Харківської області, Україна	58
Булига Владислав	11	Ліцей Educator, м. Київ, Україна	58
Гарасимчук Евеліна	9	Стенятинська ЗОШ I – III ступенів, с. Стенятин, Львівська область, Україна	58
Гордієнко Юліана	10	Академічний ліцей № 1 імені А.С. Малишка Обухівської міської ради Київської області, Україна	58
Дзямба Олексій	11	Калуський ліцей імені Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області, Україна	58
Дідик Євген	9	Чернівецька гімназія № 20, м. Чернівці, Україна	58
Єфімова Поліна	10	КЗ «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою «Патріот» Харківської обласної ради, Україна	58
Капран Єлизавета	9	Лебединський ЗЗСО I – III ступенів № 3 Лебединської міської ради Сумської області, Україна	58
Кіхтенко Поліна	9	Сумська загальноосвітня школа I – III ступенів № 20, м. Суми, Україна	58
Ковальчук Анастасія	10	Інгульський ліцей Устинівської селищної ради, с. Інгульське, Кропивницький район, Кіровоградська область, Україна	58
Кононова Вікторія	11	Сокальський ліцей № 1 імені Олега Романіва, КЗ «Сокальська мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського», м. Сокаль, Львівська область, Україна	58
Корпусова Анна	11	Дунаєвецький ліцей № 1, м. Дунаївці, Україна	58
Луговська Дар'я	9	Запорізька загальноосвітня школа I – II ступенів «Основа» Запорізької міської ради Запорізької області, Україна	58
Матолінець Соломія	11	Жвирківська ЗОШ I – III ступенів, КЗ «Сокальська мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського», м. Сокаль, Львівська область, Україна	58

Миронюк Лілія	8	Опорний заклад «Лисянський ліцей № 1» Лисянської селищної ради Черкаської області, Україна	57
Михайличенко Марія	10	Ліцей зі структурним підрозділом № 6 Покровської міської ради Донецької області, Україна	58
Перлуг Максим	9	Одеська гімназія № 120 Одеської міської ради, м. Одеса, Україна	58
Пономаренко Анастасія	10	КЗ КМР «Кагарлицький ліцей № 2 ім. В. П. Дашенка», м. Кагарлик, Обухівський район, Київська область, Україна	58
Стеценко Ренат	10	Ліцей зі структурним підрозділом гімназії № 6 Покровської міської ради Донецької області, Україна	58
Шевченко Олена	11	Миколаївський ліцей Соколівської сільської ради, с. Миколаївка Кропивницького району Кіровоградської області, Україна	58

ЛІТЕРАТУРА

- Безсмертна Н. Особливості функціонування державної мовної політики в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Українознавство*. 2023. № 2. С. 276–285. URL: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.2\(87\).2023.283300](https://doi.org/10.30840/2413-7065.2(87).2023.283300)
- Бойко С. Х Міжнародний конкурс з українознавства. *Українознавство*. 2017. № 1–2. С. 170–175.
- Газізова О. XIV Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. *Українознавство*. 2021. № 2. С. 177–199. URL: [https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2021/2\(79\)-w.pdf](https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2021/2(79)-w.pdf)
- Газізова О. Українознавчі проєкції у науково-дослідних роботах переможців XII Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. *Українознавство*. 2019. № 2 (71). С. 158.
- Газізова О. XV Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. *Українознавство*. 2022. № 2. С. 164–194. URL: [https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2022/2\(83\)-w.pdf](https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2022/2(83)-w.pdf)
- Газізова О., Сорочук Л., Кононенко А., Бойко С., Іванець С. Тенденції українознавчих досліджень XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти. *Українознавство*. 2023. № 2 (87). С. 174–221.
- Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viynu-web-3.pdf>
- Закон № 8312-XI від 28.10.1989 р. «Про мови в Українській РСР». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8312-11>
- Закон України № 2704-VIII від 25.04.2019 р. «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
- Закон України № 5029-VI від 03.07.2012 р. «Про засади державної мовної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17/ed20120703#Text>
- I Міжнародний щорічний літературно-мистецький конкурс есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна». URL: <https://ndiu.org.ua/konkursy/mizhnarodni-konkursy/2023>
- Істоміна Н. Міжнародний конкурс з українознавства продовжується... *Українознавство*. 2007. № 2. С. 150–156. URL: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=967&number=63&category=4>
- Касян Л. Міжнародний конкурс з українознавства – 2008. *Українознавство*.

2008. № 2. С. 158–162. URL: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=1295&number=68&category=41>
14. Касян Л. Міжнародний конкурс з українознавства – 2010. *Українознавство*. 2010. № 2. С. 102–105. URL: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=2046&number=76&category=4>
15. Лист МОН від 10.06.2022 р. № 1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України». URL: https://drive.google.com/file/d/1HvuZxzpuZyayijJxE_88rbZDT8J8RbdP/view?usp=sharing
16. Кононенко П. П., Пономаренко А. Ю. *Українознавство: конспект лекцій*. Київ: МАУП, 2005. 392 с.
17. Наказ № 76 від 29 вересня 2023 р. «Про організацію і проведення Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів 1–4, 5–8 та 9–11 класів на теми: "Воїн ЗСУ. Хто він?", "Образ сучасного українського воїна"». URL: https://ndiu.org.ua/images/mizh_konkursy/Nakaz_pro_orh_i_prov_Konkursu_ese.pdf
18. Постанова Верховної Ради України № 3528-ХІІ від 19 жовтня 1993 р. «День Збройних сил України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-12#Text>
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1322 «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-п/conv#Text>
20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2019 р. № 596-р «Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року "Сильна мова – успішна держава"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text>
21. Указ Президента України № 806/2014 від 14 жовтня 2014 р. зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента України № 455/2023 від 28 липня 2023 р. «День захисників і захисниць України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/455/2023#Text>
22. Указ Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>
23. Фесік О. VII Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. *Українознавство*. 2013. № 1 (46). С. 191–195.
24. Фесік О. VI Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів. *Українознавство*. 2012. № 2. С. 166–171. URL: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=2656&number=84&category=4>
25. Фесік О. Міжнародний конкурс з українознавства – 2011. *Українознавство*. 2011. № 2. С. 236–240. URL: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=2446&number=80&category=4>
26. Фігурний Ю. Учнівська молодь – майбутнє Української Самостійної Соборної Держави. Аналітичне осмислення підготовки, проведення, підсумків та перспектив III Міжнародного конкурсу з українознавства. *Українознавство*. 2009. № 2. С. 91–96.
27. Ювенальні прокурори: 324 дитини загинули внаслідок збройної агресії РФ в Україні. URL: https://t.me/pgov_gov_ua/4556

REFERENCES

1. BEZSMERTNA, N. (2023). Peculiarities of the Functioning of the State Language Policy in Ukraine (the End of the 20th – Beginning of the 21st Century). *Ukrainoznavstvo (Ukrainian Studies)*, № 2, pp. 276–285. [online] Available at: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.2\(87\).2023.283300](https://doi.org/10.30840/2413-7065.2(87).2023.283300) [in Ukr.]
2. BOIKO, S. (2017). 10th International Competition in Ukrainian Studies. *Ukrainoznavstvo (Ukrainian Studies)*, № 1–2, pp. 170–175. [in Ukr.]
3. HAZIZOVA, O. (2021). 14th International Competition in Ukrainian Studies for Students of Grades 8–11 of General Educational Institutions. *Ukrainoznavstvo*

(Ukrainian Studies), № 2, pp. 177–199. [online] Available at: [https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2021/2\(79\)-w.pdf](https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2021/2(79)-w.pdf) [in Ukr.]

4. HAZIZOVA, O. (2019). Ukrainian Studies Projections in the Research Works of the Winners of the 12th International Competition in Ukrainian Studies for Students of Grades 8–11 of General Educational Institutions. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), № 2 (71), 158 p. [in Ukr.]

5. HAZIZOVA, O. (2022). 15th International Competition in Ukrainian Studies for Students of 8–11 Grades of General Educational Institutions. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), №. 2, pp. 164–194. [online] Available at: [https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2022/2\(83\)-w.pdf](https://old.ndiu.org.ua/book/journal/2022/2(83)-w.pdf) [in Ukr.]

6. HAZIZOVA, O., SOROCHUK, L., KONONENKO, A., BOIKO, S., IVANETS, S. (2023). Trends in Ukrainian Studies of the 16th International Competition in Ukrainian Studies for Students of Grades 8–11 of General Secondary Education Institutions. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), №. 2 (87), pp. 174–221. [in Ukr.]

7. *Study of the Quality of the Organization of the Educational Process in the Conditions of War in the 2022/2023 Academic Year*. [online] Available at: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf> [in Ukr.]

8. Law No. 8312-XI of October 28, 1989 «On Languages in the Ukrainian SSR». [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8312-11> [in Ukr.]

9. Law of Ukraine No. 2704-VIII of April 25, 2019 «On Supporting the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language». [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> [in Ukr.]

10. Law of Ukraine No. 5029-VI dated July 3, 2012 «On the Principles of State Language Policy». [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17/ed20120703#Text> [in Ukr.]

11. *1st International Annual Literary and Artistic Essay Contest among Students of Grades*

1–4, 5–8, and 9–11 on the Topics: «Warrior of the Armed Forces of Ukraine. Who is he?», «The Image of a Modern Ukrainian Warrior». [online] Available at: <https://ndiu.org.ua/konkursy/mizhnarodni-konkursy/2023> [in Ukr.]

12. ISTOMINA, N. (2007). The International Competition in Ukrainian Studies Continues... *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), №. 2, pp. 150–156. [online] Available at: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=967&number=63&category=4> [in Ukr.]

13. KASIAN, L. (2008). International Competition in Ukrainian Studies – 2008. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), №. 2, pp. 58–162. [online] Available at: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=1295&number=68&category=41> [in Ukr.]

14. KASIAN, L. (2010). International Competition in Ukrainian Studies – 2010. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), №. 2, pp. 102–105. [online] Available at: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=2046&number=76&category=4> [in Ukr.]

15. *Letter of the Ministry of Education and Culture dated June 10, 2022 No 1/6267-22 «On Some Issues of National-Patriotic Education in Educational Institutions of Ukraine»*. [online] Available at: https://drive.google.com/file/d/1HvuZxzpuZyaiyJJxE_88rbZDT8J8RbdP/view?usp=sharing [in Ukr.]

16. KONONENKO, P., PONOMARENKO, A. (2005). *Ukrainian Studies: Synopsis of Lectures*. Kyiv: IAPM, 392 p. [in Ukr.]

17. Order No. 76 dated September 29, 2023 «On the Organization and Holding of the International Annual Literary and Artistic Essay Contest Among Students of Grades 1–4, 5–8 and 9–11 on the Topics: "Warrior of the Armed Forces. Who is He?", "The Image of a Modern Ukrainian Warrior"». [online] Available at: https://ndiu.org.ua/images/mizh_konkursy/Nakaz_pro_orh_i_prov_Konkursu_ese.pdf [in Ukr.]

18. *Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 3528-XII of October 19, 1993 «Day of the Armed Forces of Ukraine»*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-12#Text> [in Ukr.]

19. *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 15, 2023 No. 1322 «On the approval of the Strategy for the Affirmation of Ukrainian National and Civic Identity for the Period until 2030 and the Approval of the Operational Plan of Measures for its Implementation in 2023 – 2025»*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-п/conv#Text> [in Ukr.]
20. *Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 17.06. 2019 No. 596-p «On the approval of the Strategy for the Popularization of the Ukrainian Language until 2030 "Strong Language – Successful State"»*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text> [in Ukr.]
21. *Decree of the President of Ukraine No. 806/2014 of October 14, 2014, as Amended in Accordance with Decree of the President of Ukraine No. 455/2023 of July 28, 2023 «Day of Defenders of Ukraine»*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/455/2023#Text> [in Ukr.]
22. *Decree of the President of Ukraine dated May 18, 2019 No. 286/2019 «On the Strategy of National Patriotic Education»*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text> [in Ukr.]
23. FIESIK, O. (2013). VII International Competition in Ukrainian Studies for Students of Grades 8-11 of General Educational Institutions. *Ukrainoznavstvo*. No 1 (46), pp. 191–195. [in Ukr.]
24. FIESIK, O. (2012). VI International Competition in Ukrainian Studies for students of grades 8–11. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), No 2, p. 166–171. Available at: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=2656&number=84&category=4> [in Ukr.]
25. FIESIK, O. (2011). International competition in Ukrainian studies – 2011. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), № 2, pp. 236–240. Available at: <https://archive.ndiu.org.ua/text.html?id=2446&number=80&category=4> [in Ukr.]
26. FIHURNYI, Yu. (2009). Student Youth are the Future of the Ukrainian Independent State. Analytical Understanding of the Preparation, Implementation, Results and Prospects of the 3rd International Competition in Ukrainian Studies. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), № 2, pp. 91–96. [in Ukr.]
27. *Juvenile Prosecutors: 324 Children Died as a Result of the Armed Aggression of the Russian Federation in Ukraine*. [online] Available at: https://t.me/pggo_gov_ua/4556 [in Ukr.]